

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Dnro 3835/03/2017
19.1.2018

LAUSUNTO

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

VIITE Lausuntopyyntönne 13.12.2017, STM/3551/2017, STM090:00/2017

LAUSUNTOPYYNTÖNNE

Pyysitte tietosuojavaltuutetulta lausuntoa sosiaali- ja terveysministeriössä valmistelusta hallituksen esityksestä eduskunnalle, joka koskee esitystä sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi tietosuoja-asetuksen johdosta. Esityksen tavoitteena on saattaa kansallinen sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädäntö yhteensopivaksi tietosuoja-asetuksen kanssa. Tietosuoja-asetuksen kanssa ristiriitaiset tai päällekkäiset säännökset ehdotetaan kumottavaksi, koska asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta. Lisäksi esityksessä esitetään eräitä tietosuoja-asetusta tarkentavia säännöksiä ja välttämättömiä poikkeuksia tietosuoja-asetuksen velvoitteista. Lakimuutosten olisi tarkoitus tulla voimaan 25.5.2018, jolloin tietosuoja-asetustakin aletaan soveltaa. Lisäksi mm., eräistä nykyisin rekisteröidyn suostumukseen perustuvista henkilötietojen luovutuksista ehdotetaan otettavaksi säännökset lakiin. Esityksessä myös ehdotetaan täsmennyksiä eräisiin tietojen salassapitoa ja tietojen luovuttamista koskeviin säännöksiin.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN LAUSUNTO

Yleistä henkilötietojen käsittelystä säätämisestä

Suomen perustuslaki

Perustuslain (731/1999) 10 § turvaa yksityisyyden suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on esimerkiksi lausunnoissaan PeVL 14/1998 vp ja 13/2016 vp todennut, että tämän henkilötietojen suojaa koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin:

- * rekisteröinnin tavoite,
- * rekisteröitävien henkilötietojen sisältö,
- * niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus ja tietojen säilytysaika henkilörekisterissä

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi

Neuvonta

029 56 16670

ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00

pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

2/5

* sekä rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla. Perustuslakivaliokunta on todennut lailla säätämisen vaatimuksen ulottuvan myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PEVL 12/2000vp, s.5).

Hallintovaliokunnan, jonka toimialaan henkilötietokysymykset kuuluvat, linjanvedot henkilötietojen käsittelyn sääntelystä vastaavat perustuslakivaliokunnan edellä mainittua kantaa. Tämä käy ilmi muun muassa hallintovaliokunnan lausunnoista HaVL 16 ja 19/1998 vp sekä hallintovaliokunnan mietinnöistä HaVM 25 ja 26/1998 vp.

Perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan edellä mainitut kannanotot henkilötietojen käsittelystä säätämisestä on otettava huomioon myös silloin kun tällaisia säännöksiä on tarkoitus sisällyttää erityislainsäädäntöön ja kun erityislainsäädännön säädöksiä ja niiden mahdollisia tarkistamistarpeita arvioidaan.

Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus

Yleinen tietosuoja-asetus (2016/679; myöhemmin tietosuoja-asetus) on tullut voimaan 24.5.2016 ja sen soveltaminen alkaa 25.5.2018. Koska sitä ei vielä sovelleta, sen soveltamisesta ei ole muodostunut kansallista tai Euroopan unionin tuomioistuimen käytäntöä. Tietosuoja-asetus on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Siten se myös täyttää perustuslakivaliokunnan edellyttämän lailla säätämisen vaatimuksen.

Kansallinen erityislainsäädäntö on mahdollinen niissä tilanteissa, joissa se asetuksessa nimenomaan sallitaan. Kansallisen lainsäädännön tulee myös olla tarpeellinen asetuksen säännösten täydentämiseksi. Siltä osin kuin tietosuoja-asetuksessa ei ole kansallista liikkumavaraa, sen tekstiä ei voida muotoilla kansallisessa lainsäädännössä uudelleen. Myöskään asetuksen määritelmiä ei voida toistaa kansallisessa lainsäädännössä eikä niitä voida muotoilla uudelleen.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohdan kansallista liikkumavaraa käytettäessä, kansallinen lainsäädäntö voi sisältää yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi määrittelemällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, kuten:

- yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta;
- käsiteltävien tietojen tyyppiä;
- asianomaisia rekisteröityjä;
- yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa;
- käyttötarkoitussidonnaisuutta;
- säilytysaikoja;
- käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet, kuten toimenpiteet muita IX luvussa esitettyjä erityisiä tietojenkäsittelytilanteita varten.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja (eli arkaluonteisia henkilötietoja) käsiteltäessä on lisäksi jonkun 9 artiklan 2 kohdan vaatimuksista täytyttävä. Moni tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn oikeuttavista kohdista edellyttää, että kansallisessa lainsäädännössä on säädetty asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihe	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

Terveystietojen osalta on otettava huomioon myös tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 4 kohta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön lisäehtoja, mukaan lukien rajoituksia, jotka koskevat geneettisten tietojen, biometristen tietojen tai terveystietojen käsittelyä.

Rekisteröidyn oikeuksista on säädetty kattavasti yleisen tietosuoja-asetuksen III luvun 12–22 artikloissa. Jäsenvaltiot eivät voi säätää muista rekisteröidyn oikeuksista kansallisen liikkumavaran puitteissa. Mikäli rekisteröidyn oikeuksista on tarkoitus poiketa, on otettava huomioon, että mahdollisuus rajoittaa rekisteröidyn oikeuksia on yhteydessä henkilötietojen käsittelytarkoitukseen. Rekisteröidyn oikeuksia on mahdollista rajoittaa tietosuoja-asetuksen 23 artiklan sallimissa rajoissa.

Tietosuoja-asetuksen 89 artiklan mukaan tietyistä rekisteröidyn oikeuksista on mahdollista poiketa käsiteltäessä henkilötietoja tieteellistä ja historiallista tutkimusta tai tilastointitarkoitusta taikka yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia varten. Poikkeaminen edellyttää, että kansallisessa lainsäädännössä on säädetty asianmukaisista suojatoimista.

Tietosuoja-asetuksessa on säilytetty henkilötietodirektiivin ja henkilötietolain mukainen periaate käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan (b) alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa myöhemmin käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Jos kansallisella lailla poiketaan käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta, on esitystä tarkasteltava siitä suhteesta, muodostaako se demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeussuhteisen toimenpiteen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi.

Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan kappaleen 50 mukaan kaikissa tapauksissa olisi varmistettava, että sovelletaan tässä asetuksessa vahvistettuja periaatteita ja varmistettava erityisesti, että rekisteröidylle ilmoitetaan näistä muista tarkoituksista ja hänen oikeuksistaan, kuten oikeudesta vastustaa henkilötietojen käsittelyä. Tietosuoja-asetuksen 41 resitaalin mukaisesti henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön tulee olla selkeää, täsmällistä ja ennakoitavaa.

Tietosuojavaltuutetun kyseistä esitystä koskevat kommentit

Tietosuojavaltuutettu katsoo, että kyseessä olevien lakiehdotusten perusteluista ilmenee, millä tavoin ja miltä osin yleinen tietosuoja-asetus on huomioitu esityksessä. Perusteluissa on mm. arvioitu henkilötietojen käsittelyperusteita sekä sitä, mihin artiklaan ehdotetut säännökset perustuvat ja niiden sallittavuutta tietosuoja-asetuksen säännösten pohjalta sekä rekisteröityjen oikeuksien toteutumista. Esitän seuraavaksi eräitä pykäläkohtaisia kommenttejani, jotka koskevat myös muissa laeissa olevaa vastaavanlaista säännöshdotuksia.

Vakuutusyhtiölain 30:3 § ja muut vastaavat säännökset; poikkeukset salassapitovelvollisuuteen

Esimerkiksi yllä mainitussa pykäläehdotuksen alussa, ja eräissä muissakin pykälissä, säädetään seuraavasti: ”*Jollei yleisestä tietosuoja-asetuksesta muuta*

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

4/5

johdu, vakuutusyhtiö saa .... luovuttaa tietoja”. Säännöksen perustelujen mukaan vakuutusyhtiön olisi aina varmistettava, että henkilötietojen käsittely ja luovutus olisi tietosuoja-asetuksen mukaista.

Kyse on salassapitovelvollisuudesta poikkeamiseen oikeuttavasta säännöksestä. Vastaavanlainen säännös on nykyisinkin vakuutusyhtiölaissa. Se on tarkoitus muuttaa tietosuoja-asetuksen mukaiseksi. Säännöksen nojalla tietoja saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä. Tämä asia säännöksestä ilmenee mielestäni selkeästi ja oikeudesta salassapitosäännöksestä poikkeamiseen voidaan erikseen säätää.

Kysymyksiä herättää se, mitä edellä olevalla kursivoidulla alkulauseella tarkalleen ottaen tarkoitetaan. Jos sitä pidetään tarpeellisena, niin asiaa tulisi ainakin perusteluissa avata. Tietosuojavaltuutetun käsityksen mukaan pykälän ja sen perustelujen perusteella jää epäselväksi, miksi sitä tarvitaan, jos säännösehdo-
tusten tietosuoja-asetuksen mukaisuus on jo arvioitu.

Rekisterinpitäjän tulee käsitykseni mukaan voida toimia erityislaissa olevien luovutussäännösten mukaisesti. Tietosuoja-asetus on sellaisenaan sovellettavaa oikeutta. Sitä täydentävä tai siitä poikkeava kansallinen lainsäädäntö on mahdollinen vain tietosuoja-asetuksen sallimilla edellytyksillä. Tietosuojavaltuutetun käsityksen mukaan lainsäätäjän tehtävänä on arvioida, ovatko ehdotetut säännökset mahdollisia tietosuoja-asetuksen säännösten valossa. Tietojen luovuttamiseen oikeuttavia säännöksiä säädettäessä tulee arvioida sitä, että tietojen luovutus oikeus koskee vain sellaisia tietoja, jotka ovat laissa säädetyille vastaanottajalle tarpeellisia. Lisäksi vastaanottajalla tulee myös olla tietosuoja-asetuksen mukainen lainmukainen käsittelyperuste saamiensa tietojen käsittelyyn.

Konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän sisäisiä luovutuksia koskevat kyseessä olevan pykälän 1 momentin 10 kohta ja 2 momentti. Niitä on perusteltu rekisterinpitäjän oikeutetulla edulla. Tietosuojavaltuutettu toteaa, että tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaiseen rekisterinpitäjän oikeutettuun etuun perustuvaan käsittelyperusteeseen ei sisälly kansallista liikku-
mavaraa. Siten siitä ei voida kansallisesti säätää. Tietoja on oikeus käsitellä suoraan tietosuoja-asetuksen nojalla, silloin kun artiklan 6 (1) (f) edellytykset täyttyvät. Siten tietojen luovutustilanteessa joudutaan erikseen arvioimaan, onko kyse tällaisesta tilanteesta. Jos tällainen tilanne on, niin säännös oikeuttaisi luovuttamaan siinä määritellyt tiedot salassapitosäännösten estämättä.

Asiassa joudutaan arvioimaan myös sitä, onko tietojen luovuttaminen mahdollista tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaisen käyttötarkoitussidonnaisuuden kannalta tai onko olemassa 23 artiklan mukainen peruste poiketa käyttötarkoitussidonnaisuudesta.

Kyseessä olevan pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädetään oikeudesta luovuttaa tietoja historiallista tai tieteellistä tutkimusta tai tilastointia varten. Vastaava säännös on myös ulkomaalaisia vakuutusyhtiöitä koskevan lain 79 §:n 7 koh-

---

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihe	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

5/5

dassa. Tietosuojavaltuutetulla ei ole huomautettavaa itse säännösehdotuksen sisällön suhteen. Kiinnitän huomiota siihen, että tietojen luovuttaminen 7 kohdan mukaisiin tarkoituksiin edellyttää myös sen varmistamista, että tiedot saavalla taholla on lainmukainen käsittelyperuste. Lainmukaiset käsittelyperusteet ilmenevät lainsäädännöstä, kuten tietosuoja-asetuksesta ja tietosuojalaista. Tästä voisi olla hyvä lisätä maininta lainkohdan perusteluihin.

Laki vakuutusedustuksesta annetun lain 36 §, rikkomuksista ilmoittaminen

Kyseinen säännös on jo olemassa, mutta siihen esitetään henkilötietolain kumoamisesta ja tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisesta seuraavia muutoksia. Säännöksen taustalla on ilmeisesti markkinoiden väärinkäytösasetus ja pykälässä mainitut direktiivit. Ilmoituksen kohteena olevan rekisteröidyn tarkastusoikeutta rajoitettaisiin siinä osittain. Tietosuojavaltuutettu toteaa, rekisteröidyn tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksia voidaan rajoittaa tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa säädetyin edellytyksin. Tietosuojavaltuutettu ehdottaa, että säännöksen perusteluissa kerrottaisiin rajoituksen 23 artiklan mukaisuudesta ja mm. siitä, mitkä ovat tietosuoja-asetuksen 2 artiklan edellyttämät erityiset säännökset.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Marita Höök

Tietosuojavaltuutetun toimivalta

Henkilötietolain (523/1999) 38 §:n 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutettu antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi ja käyttää päätösvaltaa siten kuin tässä laissa säädetään.

Henkilötietolain 40 §:n 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutetun on edistettävä hyvää tietojenkäsittelytapaa sekä ohjein ja neuvoin pyrittävä siihen, ettei lainvastaista menettelyä jatketa tai uusita. Tarvittaessa tietosuojavaltuutetun on saatettava asia tietosuojalautakunnan päätettäväksi taikka ilmoitettava syyteeseen panoa varten.

Henkilötietolain 40 §:n 2 momentin mukaan tietosuojavaltuutetun on ratkaistava asia, jonka rekisteröity on saattanut 28 ja 29 §:n nojalla hänen käsiteltäväkseen. Tietosuojavaltuutettu voi antaa rekisterinpitäjälle määräyksen rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttamisesta tai tiedon korjaamisesta.

Henkilötietolain 41 §:n 1 momentin mukaan asianomaisen viranomaisen on varattava tietosuojavaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi valmisteltaessa lainsäädännöllisiä tai hallinnollisia uudistuksia, jotka koskevat henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojaamista henkilötietojen käsittelyssä. Saman pykälän 2 momentin mukaan syyttäjän on ennen tämän lain vastaista menettelyä koskevan syyteen nostamista kuultava tietosuojavaltuutettua. Tuomioistuimen on tällaista asiaa käsitellessään varattava tietosuojavaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi.

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihe	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi

Neuvonta

029 56 16670

ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00

pe 9:00-12:00